

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра педагогіки та методик навчання

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Соціально-психологічні особливості сімей, які виховують дітей з особливими
освітніми потребами

Виконала студентка групи ПОм-2
спеціальності 013 Початкова освіта
Мозгіна В. В.

Керівник: Шугай Я. М.

Рецензент: Євтухова Т. А.

Нормоконтроль Карпачов К. А.

Запоріжжя

2022 р.

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра педагогіки та методик навчання
Освітньо-кваліфікаційний рівень другий (магістерський) рівень
Спеціальність 013 Початкова освіта

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Світлана ЛУПШОВИЧ
“24” лютого 2022 року

ЗАВДАННЯ
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ
МОЗГІНА ВІТА ВІКТОРІВНА

1. Тема магістерської роботи «Соціально - психологічні особливості сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами». Керівник магістерської роботи Шугай Яна Максимівна, кандидат педагогічних наук, затверджені наказом закладу вищої освіти від “11” жовтня 2021 року № 327/од.

2. Строк подання студентом роботи 30.04.2022

3. Вихідні дані до магістерської роботи

Мета роботи: розробити та укласти модель ефективної взаємодії між батьками і дітьми із ЗПП в сучасній сім'ї.

Об'єкт дослідження: специфіка освітнього процесу з дітьми з особливими освітніми потребами

Предмет дослідження: соціально- психологічні особливості сімей, які виховують дітей із затримкою психічного розвитку.

Магістерська робота: 52 с., 22 табл., 48 джерел, 2 додатки.

4. Зміст магістерської роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

- Визначити сучасні підходи до проблеми організації роботи з батьками в закладах загальної середньої освіти.
- Охарактеризувати особливості сучасних сімей, які виховують дітей із затримкою психічного розвитку молодшого шкільного віку.
- Дослідити особливості розвитку дітей із затримкою психічного розвитку та практичне впровадження інноваційних форм роботи з їх батьками.
- Виявити стан проблеми щодо впровадження інноваційних форм роботи з батьками.
- Розробити та апробувати модель роботи з впровадження інноваційних форм роботи.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

У магістерській роботі подано 22 таблиці.

6. Консультанти розділів магістерської роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1. Інноваційні форми роботи з батьками дітей із особливими освітніми потребами як педагогічна проблема.	Шугай Я. М., к.п.н.	27.02.2021 	01.03.2021
Розділ 2. Характеристика інноваційних форм роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами	Шугай Я. М., к.п.н.	03.09.2021 	05.09.2021
Розділ 3. Впровадження інноваційних форм роботи з батьками дітей з	Шугай Я. М., к.п.н.	19.10. 2021 	21.10.2021

особливими потребами	освітніми			
-------------------------	-----------	--	--	--

7. Дата видачі завдання 25.02.2021

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

з/п	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Підготовчий.	01.09 – 15.09	Виконано
2.	Інформаційний.	16.09 – 30.09	Виконано
3.	Реконструктивний.	30.09 – 14.10	Виконано
4.	Пояснювальний.	14.10 – 21.10	Виконано
5.	Написання тексту.	21.10 – 09.12	Виконано
6.	Проходження процедури перевірки магістерської роботи на академічний плагіат (відповідно до Положення про запобігання академічного плагіату у комунальному закладі вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради від 27 січня 2020 року № 33).	квітень 2022	Виконано
7.	Проходження процедури рецензування магістерської роботи.	травень 2022	Виконано
	Проходження процедури нормоконтролю щодо оформлення магістерської роботи.	травень 2022	Виконано
	Захист магістерської роботи.	червень 2022	Виконано

Студент _____
(підпис)

Мозгіна Віта Вікторівна
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Шугай Яна Максимівна
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Останнім часом, зважаючи на впровадження інклюзивного навчання, що передбачає залучення батьків, як активних учасників навчально-виховного процесу, в теорії та практиці педагогічної науки виникла необхідність активного вивчення сім'ї, яка виховує дитину з особливими потребами. Фахівців цікавлять питання не лише формування у дітей нових умінь та навичок, вони розглядають сім'ю як основний стабілізуючий фактор адаптації дитини. Саме з власної сім'ї дитина виносить у доросле життя перші уявлення про морально-людські цінності, норми поведінки та характер взаємовідносин між людьми. Тому психологічна зрілість батьків, їхні ідеали, досвід соціального спілкування найчастіше мають вирішальне значення в розвитку дитини.

Відтак невирішеним залишається важливий аспект – емоційне благополуччя батьків дитини у якої діагностовано порушення в розвитку та її родини загалом. Отож, однією з актуальних проблем сьогодення є вивчення та обґрунтування важливості ролі внутрішнього клімату сім'ї в процесі виховання дитини з особливими освітніми потребами.

Сім'я – це мікросоціум, в якому формуються моральні якості дитини, її відношення до людей, уявлення про характер міжособистісних взаємин. І цей факт не можна упускати як в діагностичній, так і в подальшій корекційній роботі із дитиною з проблемами в розвитку.

Зростання кількості дітей із ЗПР все більше актуалізує необхідність упровадження в практику педагогічної роботи соціальної моделі підтримки їх родин та ролі в цьому процесі саме педагога.

В сучасних умовах набуває помітних змін прагнення суспільства змінити ситуацію з навчання та виховання дітей із затримкою психічного розвитку на краще. Прийняті на державному рівні відповідні законодавчі акти, які обґрунтовують створення системи інклюзивного навчання,

дозволяють комплексно вирішувати порушені проблеми. Налагоджується також певна система підготовки спеціалістів.

З кожним роком дедалі актуальнішими стають потреби батьків дітей з затримкою психічного розвитку та надання їм психокорекційної допомоги. Відтак фахівцями обговорюється необхідність включення батьків в корекційно-виховний процес дітей, розробляються прийоми та методики допомоги родинам, які виховують дітей із ЗПР. Вважається, що критеріями готовності батьків до корекційно-орієнтованого навчання та виховання таких дітей є: педагогічна грамотність, активна участь у навчально-виховному процесі закладу, ціннісне ставлення до дитини.

Ситуація народження й виховання дитини з особливими освітніми потребами, здебільшого деформує взаємини в сім'ї (у 30% випадків сім'ї розпадаються).

Особливого значення у сучасному світі набуло міжособистісне спілкування та взаєморозуміння в сім'ях які виховують дітей з особливими потребами, що змушує родину виробляти нові моделі взаємодії.

Стрижнем такої моделі стає взаємозв'язок і взаємодія дітей із затримкою психічного розвитку та їх батьків з соціумом. Для забезпечення такого підходу, необхідне виведення таких дітей із сімейної та інтернатної ізоляції, тобто, інтеграція дітей з обмеженими можливостями у суспільство через створення для них умов максимально можливої самореалізації в середовищі однолітків. В Україні простежуються такі домінуючі тенденції у педагогічній допомозі батькам з дітьми з ЗПР, як модернізація та впровадження новітніх технологій співпраці, розширення мережі закладів, які спроможні забезпечити комплекс медико-соціально-психолого-педагогічних компенсуючих заходів; консультування з психологічних, правових та організаційних проблем; проводиться профорієнтація, професійне навчання, надається конкретна допомога з працевлаштування.

Однак, попри достатню кількість досліджень, все ж недостатньо вивченими є саме проблеми допомоги та підтримки родин, які виховують

дітей з ЗПР і недостатньо обґрунтована означена проблема саме у світлі сімейних відносин. Актуальність проблеми, її недостатнє теоретичне й практичне обґрунтування зумовили вибір теми нашого дослідження: «Інноваційні форми роботи з батьками, що виховують дітей з особливими освітніми потребами»

Об'єкт дослідження: специфіка освітнього процесу з дітьми з особливими освітніми потребами.

Предмет дослідження: соціально- психологічні особливості сімей, які виховують дітей із затримкою психічного розвитку.

Мета дослідження – на основі аналізу теоретико-методичних основ навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами, розробити та укласти модель ефективної взаємодії між батьками і дітьми із ЗПР в сучасній сім'ї.

Відповідно до мети в процесі дослідження вирішувались наступні завдання:

1. Визначити сучасні підходи до проблеми організації роботи з батьками в закладах загальної середньої освіти;
2. Охарактеризувати особливості сучасних сімей, які виховують дітей із затримкою психічного розвитку молодшого шкільного віку;
3. Проаналізувати особливості психічного розвитку дітей із ЗПР;
4. Виявити стан проблеми щодо впровадження інноваційних форм роботи з батьками;
5. Розробити та апробувати систему модель роботи з впровадження інноваційних форм роботи.

У дослідженні використані такі методи:

загальнонаукові: структурний аналіз, системний аналіз, порівняння, індукція, дедукція, систематизація, моделювання;

емпіричні: порівняльний аналіз різних підходів та їх узагальнення, аналіз документальних джерел, спостереження за сім'ями батьків, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, класифікація,

критеріальне оцінювання;

експериментальні: проведення констатувального і формувального експериментів.

Практичне значення. Розроблена модель практичної взаємодії між батьками та дітьми із затримкою психічного розвитку знаходиться у вільному доступі та може бути використана в роботі вчителів, класних керівників, практичних психологів, працівників інклюзивних центрів, асистентів вчителів.

Апробація результатів. Розроблена модель була представлена та обговорена на Всеукраїнській студентській науково-практичній інтернет-конференції «Розвиток особистості молодшого школяра: Сучасні реалії та перспективи» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», м. Івано-Франківськ (25-26.11.2021 р).

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дослідження відображено в одноосібній публікації автора.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків. Магістерська робота: 52 с., 22 табл., 48 джерел, з них 6 зарубіжних, 2 додатки.

ВИСНОВКИ

1. Окреслено принципи на яких ґрунтується робота з сім'ями, які виховують дітей з ООП. Визначено провідне завдання психолого-педагогічної роботи з батьками: підвищити педагогічну компетентність батьків і допомогти сім'ям в адаптації й інтеграції дітей з особливими освітніми потребами у суспільство. Виокремлено етапи ефективної співпраці педагогів і батьків: визначення загальних цілей, цінностей і потреб. Проаналізовано найбільш ефективні форми організації спільної роботи з батьками.

2. Окреслено труднощі сімей, які виховують дитину з особливими потребами, відрізняються від тих турбот, які хвилюють звичайну сім'ю. Хвора дитина потребує більше уваги, ніж здорова а також матеріальних, духовних і фізичних витрат. Родини цієї категорії стають виборчими в спілкуванні. Вони обмежують спілкування з родичами і звужують коло своїх знайомих. Це пов'язано зі станом дитини, а також з особистісними установками батьків. Виділено рівні адаптації батьків до умов життя з дитиною з особливими освітніми потребами. З'ясовано чинники, які впливають на процес соціалізації дитини з ООП у суспільстві.

3. Розкрито, що на дітях із затримкою психічного розвитку позначається, насамперед, загальна незрілість їхньої психіки, особливо емоційно-вольової сфери, що надає всій їхній поведінці надмірної інфантильності: невміння стримуватися, змушувати себе дотримуватися правил чи виконувати завдання, що не викликають безпосереднього інтересу, але є потрібними. Розкрито особливості розвитку дитини із затримкою психічного розвитку. Зазначено, що основною причиною заниженої продуктивності мимовільної та довільної пам'яті в осіб із затримкою є їх недостатня пізнавальна активність. Схарактеризовано особливості пам'яті дітей із ЗПР. Визначено особливості сприйняття та функціонування психо-емоційної сфери дітей 6-8 років із затримкою психічного розвитку.

4. Констатувальним дослідженням встановлено, що впровадження інноваційних форм роботи батьків дітей з ООП потребує удосконалення.

Розроблено форми і методи роботи з батьками які виховують дітей з особливими освітніми потребами.

5. Результати формувального експерименту засвідчили покращення використання інноваційних форм роботи у експериментальній групі респондентів, на відміну від контрольної групи. Одразу зауважимо, що відбулися покращання за всіма показниками.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів особливостей інноваційних форм роботи з батьками, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Основними питаннями для подальшої розробки вбачаємо у впровадженні інноваційних форм роботи з батьками, які виховують дітей з порушенням інтелекту.